

El Diacrític | Actualitzat el 16/11/2023 a les 21:32

Els límits de la llibertat d'expressió i els drets de la comunitat LGBTI

Article de l'advocat Antoni Iborra davant l'apel·lació a la llibertat d'expressió d'algunes entitats o administracions en actes discriminatoris davant determinats col·lectius | «El Tribunal Europeu dels Drets Humans ha anat definint criteris, segons els quals la llibertat d'expressió inclou el dret de protesta, però no admet actes que signifiquin discurs d'odi contra una minoria o col·lectiu»

Manifestació pels drets LGTBIQ+

De nou es planteja la necessitat de fixar els límits de la llibertat d'expressió. D'allò que és acceptable i legítim en democràcia, respecte d'allò que no ho és. És un debat que no té receptes inequívokes, però sí que hi ha algunes pautes marcades i legalment definides.

Per una banda, des del Tribunal Europeu dels Drets Humans s'ha anat definint uns criteris, segons els quals la llibertat d'expressió inclou el dret de protesta, fet que legitima, per exemple, cremar una bandera, com a acte de rebuig a una ideologia dominant o un estat. En canvi, no s'admeten actes que signifiquin discurs de l'odi contra una minoria o col·lectiu.

Així, està establert que amb l'excusa de la llibertat d'expressió no es poden difondre discursos de rebuig sistemàtic o apriorístic a una religió, cultura o a un origen nacional, ni tampoc es pot permetre propagar ideologies que incitin al rebuig, l'odi o la discriminació contra persones o col·lectius minoritzats, estrangers o pobres, posem per cas. Per aquest motiu, no es pot permetre el discurs que incentivi, per exemple, la denegació el dret a l'empadronament, que porta incorporat i inclou també el dret d'accés a la sanitat pública o a l'escolarització.

Malgrat tot, ara es produeixen nous incidents que posen de manifest que l'aplicació d'aquesta llibertat d'expressió sovint està en qüestió quan es plantegen debats sobre els seus límits: sobre allò que està permès i allò que no ho està. En aquest sentit, resulten significativament clarificadoros dues

lleis recents. Una, del Parlament de Catalunya: la Llei 11/2014 sobre els drets de la comunitat LGBTI. L'altra, la Llei 15/2022, espanyola, sobre el dret a la no discriminació i a la igualtat de tracte. Són dues lleis que aclareixen significativament allò que es pot i s'ha de permetre o promocionar, i allò que, en canvi, s'ha de considerar discurs de l'odi i, per tant, es podria considerar delictiu.

Respecte dels drets de la comunitat LGBTI el legislatiu disposa que hi ha, per part de les entitats culturals i dels ajuntaments, una obligació de vetllar per la inclusió d'activitats que fomentin la no discriminació, cosa que inclou el deure de garantir que s'evitin activitats que fomentin, directament o indirecta, la discriminació en aquest àmbit. Explícitament, es disposa que s'han d'incloure criteris d'acció positiva per tal d'evitar tota mena de discriminació.

Per tant, hi ha un deure, actiu i vigent, per part de les administracions locals (i de les entitats que hi col·laborin) d'actuar positivament amb aquest objectiu, i evitar en conseqüència qualsevol actuació en sentit contrari.

Per altra banda, a la Llei 15/2022, de prevenció de la discriminació es contempla que hi ha una obligació de les administracions per detectar les actuacions que fomentin o promoguin la discriminació. L'incompliment d'aquesta obligació pot comportar responsabilitats civils, penals i administratives. Davant de tot incident discriminatori hauran de prendre totes les mesures necessàries per a evitar que aquesta situació pugui repetir-se.

Això implica, al meu entendre, que els ajuntaments han d'evitar l'activitat discriminatòria anticipadament, si en tenen coneixement, i que caldria modificar les ordenances, si calgués, per tal de perseguir i sancionar les discriminacions detectades en les activitats sota la seva responsabilitat: tant a la via pública, com a les activitats organitzades en espais municipals, o realitzades per entitats que gaudeixin de subvencions municipals. És un deure de vigilància activa, respecte del qual no poden al·legar ignorància o desconeixement, perquè és una obligació que resulta d'un mandat legal, més enllà de tenir una major o menor sensibilitat.

Evidentment, aquestes lleis incorporen també les obligacions dels mitjans de comunicació en aquest sentit. No és l'objecte d'aquest article. Tanmateix, aquests mandats legals són d'aplicació obligatòria i imprescindible, especialment perquè desenvolupen i protegeixen drets fonamentals de les persones, que han de gaudir d'especial estima i protecció. No es poden inaplicar, ni ignorar. Un règim pretesament democràtic no s'ho pot permetre.